

BURDUR İLİ GELENEKSEL MEKİKLİ DOKUMALARI¹**TRADITIONAL SHUTTLE WEAVINGS IN BURDUR****Kevser Hız²****N. Rengin Oyman³****Öz**

Araştırma, Burdur ili Ağlasun, Altınyayla, Bucak, Çavdır, Çeltikçi, Gölhisar, Karamanlı, Yeşilova ilçelerinde Aziziye, Elden, Ulupınar, Onocak, Güvenli, Gökçeyaka, Gökçebağ Kayacık, İshak, Yusufça, İbecik, Yeşildere, Yeşilbaşköy, Örencik, köylerinde alan araştırması yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu makalede, Burdur merkez, Burdur'a bağlı Ağlasun, Çeltikçi ilçesi Güvenli köyü, Gölhisar ilçesi İbecik köyü, Aziziye ve Ulupınar köyünde rastlanan 10 adet örnek çözümlenmiş ve bilgisayar ortamında desenleri çizilmiştir. Dokumanın halen yapıldığı yerler belirlenip, buralarda bilgi sahibi belirli kişilerle sözlü görüşmeler yapılmıştır. Yapılan alan araştırması sonucu, Burdur'da dokumalar genellikle pamuk, yün, ya da ipek iplikler kullanılarak dokunmakta olduğu saptanmıştır. Burdur mekikli dokumaları yöresel değerlere önem verilerek halen üretilmektedir. Burdur ili mekikli dokumaları sadece belediye ve halk eğitim destekli Alaca dokuma atölyelerinde; İbecik bezi ya da dastarı ise İbecik ve Yeşildere köylerinde birkaç evde ahşap el yapımı tezgâhlarda dokunmaktadır. Burdur mekikli dokumalarının yeterince tanıtılmadığı için pazar sıkıntısı yaşamaları geleneksel el sanatlarımızdan olan dokumacılığın önemini yitirmesine neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Burdur, Geleneksel, Mekikli Dokuma, Dokuma, Tezgâh, Alaca İbecik, Menevrek.

ABSTRACT

This study was carried out using a research method in Burdur province, Ağlasun, Altınyayla, Bucak, Çavdır, Çeltikçi, Gölhisar, Karamanlı, Yeşilova districts, Aziziye, Elden, Ulupınar, Onocak, Güvenli, Gökçeyaka, Gökcebağ, Kayacık, İshak, Yusufça, İbecik, Yesildere, Yesilbaskoy, Örencik villages. In this article, in Burdur city center which are connected to Ağlasun and Çeltikçi districts Güvenli village, Gölhisar district İbecik village, Aziziye ve Ulupınar villages seen 10 samples have been analyzed, and the patterns are drawn on computer. The places still where the weaving determined, oral interviews were conducted with the knowledge of certain people in this quarter. The result of research method, usually cotton, wool, or silk yarns was observed in woven materials. The shuttle weavings are still produced in Burdur by being respected local values. Burdur shuttle weavings, which is still manufactured with attention to local values. Burdur province shuttle weavings woven is only supported municipal and public education, in Alaca weaving workshops; even if the İbecik cloth or dastar in İbecik and the Yesildere villages, in a few home, hand-made wooden looms. Burdur shuttle weavings not enough to be introduced is caused to market distress, to lose its importance of weaving among our traditional crafts.

Keywords: Burdur, Traditional, Shuttle Weaving, Weaving, Loom, Alaca, İbecik, Menevrek.

¹ Başvuru tarihi: 05.11.2015 - Kabul tarihi: 14.04.2016

* Bu makale Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Bilimsel Araştırma Koordinasyon Birimi 3851-YL1-14 nolu Yüksek Lisans Tez projesinin verilerinden yararlanarak oluşturulmuştur.

² Ücr. Öğr. Elm., Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel El Sanatları Bölümü, kevserhiz@hotmail.com.

³ Doç., Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel El Sanatları Bölüm Başkanı, renginoyman@sdu.edu.tr.

⁴ Makalede yer alan 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10 numaralı çalışmalar Bezce 2016 Kongresinde yayınlanmıştır. 1, 4, 9 numaralı çalışmalar yayınlanmamıştır.

1. GİRİŞ

Geleneksel el sanatlarımız geçmiş ile günümüz arasında köprülerin kurulabilmesine olanak sağlayan değerlerimizdir. Zamanla yaşanabilir köy olgusunun kaybolması, köyden kente göçün hızlanması, farklı sanayi kollarının gelişmesi ve kırsal bölgelerdeki eğitim düzeyinin artmasıyla geleneksel sanatlarımızı üretebilecek nesiller azalmıştır. Giderek hem kolay hem uygun olduğu için, makine dokumaları tercih edilmiş, el emeği göz nuru dokumalara hak ettiği değer verilmemiştir. Farklı alanlarda kullanılan mekikli dokumalar bölge ve kişisel ihtiyaçlar dâhilinde sınırlı kalmıştır. Destekleyici programların yeterli olmaması nedeniyle kabuğunu kıramamıştır.

El dokumacılığı, kırsal alanda geçim kaynağı ya da ikinci iş olarak varlığını sürdürmektedir. Bu gelişmeler gözlemlendiğinde geleneksel Türk el sanatlarımızdan olan mekikli dokumalar da önemini yitirmeye başlamıştır. Burdur ili ve köylerinde insanların sadece kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullandıkları evlerdeki tezgâhlar ile projelerde desteklenen dokuma alanlarındaki tezgâhlar hayatta kalabilmiştir. Genç neslin bu alana ilgi duymaması nedeniyle dokuma ile ilgilenen kesim azalmıştır. Bu nedenle, geleneksel mekikli dokuma çeşitlerinin eksik ya da yetersiz tanıtılmasına neden olmuştur. Tanıtım eksikliği ya da yanlışlığı, geleneksel mekikli dokumaların geleceği açısından önemli bir sorundur. Farklı kültürlerde, coğrafyalarda giysi, ev tekstili ürünleri ve bunların geçirdiği aşamalar, bugüne kadar gelebilen ortak duygu ve değerler, sahip olduğumuz kültür mirasımızın önemli parçalarıdır.

Araştırmada kaynak tarama ve alan araştırması yöntemleri kullanılmıştır. İlk olarak Burdur ili Kültür Turizm Müdürlüğüne gidilerek mekikli dokumaların hangi ilçelerde yapıldığına dair bilgi alınmıştır. Merkez Halk Eğitim Müdürlüğü ve belediyelerden mekikli dokumalar hakkında bilgi sahibi kişiler belirlenerek, bu kişilerle ve köy muhtarları ile sözlü görüşmeler yapılmıştır. Hangi tür dokumalar yapıldığı, yapılış teknikleri, kullanılan araç gereçler, geçmişteki günümüzdeki durumu ve arasındaki farklar açısından görüşmeler yapılmış, bu görüşmelerde dijital fotoğraf makinası, ses kayıt cihazı ve video kamera kullanılmıştır. Dokumalardaki 10 cm karedeki düğüm sayıları metre, lup ve cetvel yardımı ile belirlenmiştir.

2. BURDUR İLİ MEKİKLİ DOKUMALARININ TARİHÇESİ

Burdur ilinde geleneksel mekikli dokumalar, kimi zaman ihtiyaç için, kimi zaman da ticari boyutta satış yapmak amaçlı dokunmuştur. Bu zamana yayılan uzun bir süreçtir. Burdur il ve ilçelerinde, her ilçenin hatta köylerinin bile dokuması farklıdır. Kadın, evin her ihtiyacına cevap verebilecek şekilde yetiştirilmiştir. Yöre halkı, günlük ihtiyacı olan ve yörede geçmişte çok giyilen menevrek (çakşır) denilen yünlü pantolon, kuşak, kaput bezi, peşkir, peştamal dokumuş, yörede dokunan pamuklu kumaşlardan damat donu, içlik, uçkur, entari, çarşaf göynek, yatak çarşafı, astarlık ve sofrta takımı dikmişlerdir. Burdur Alaca dokumalarında genelde pamuk ipliği kullanılmıştır. Yapay ipek (floş ipek), seyrek olarak ipek de kullanılmıştır.

1983 yılında 75, 1906 yılında 300, 1914 yılında 500 alaca tezgâhı bulunmaktadır. Ayrıca 1914 yılında 30 adet peşkir ve havlu tezgâhı ile 60 adet kıldan çul, çuval ve torba dokuma tezgâhı mevcuttur (Uysal, 1998:132). Bu tarihlerde kumaş dokumacılığı oldukça gelişmiştir. Bunun nedeni bu işe özel üretimle ilgili kişiler yetiştirilmiş olmasıdır. Dokuma ticari anlamda önemli bir yere sahip olmuştur ve hemen her evde bir işlik oluşturulmuştur. O dönemlerde en temel işlerden biri olan dokuma önemli bir geçim kaynağı olmuştur.

Dokuma ipliği olarak eğer yün kullanılacaksa, doğal koyun yünü yıkanıp temizlendikten sonra kirmanla eğrilerek kullanılmıştır. Pamuk ipleri kullanılacak ise, aynı zamanda üretilen ürünlerin satıldığı Ulu Cami'nin altındaki pazardan temin edilmiştir. Topan diye adlandırdıkları büyük yumakları boyanacak ise dağılmaması için iplerle bağlayarak, dibeklerde çiğneyip ıslatmışlardır. Daha sonra ipler bir kazanda kaynatılarak sabaha kadar bekletilmektedir. Eğer kirlenen ipler var ise yörede gasser diye tabir edilen bir tür çamaşır suyuna batırılarak beyazlaması sağlanmıştır. Dokuma, alanında oluşan pazarın etkisiyle yörede geçim kaynağı haline gelmektedir. Çoğu kişi dokumayı aile ekonomisine katkı sağlamak için yapmaktadır. Bu nedenle zamanla her evde tezgâh çukuru oluşturularak, tezgâhlar kurulmuştur.

Bu tezgâhlar evlerin genelde zemin katında bulunmaktadır. Dokumaya tezgâhin altında bulunan bir metre civarındaki çukurluktaki ayaklar sayesinde şekil verilip desen oluşturulmaktadır. Bu bölüme tezgâhta ayaklık adı verilmektedir. Günümüzde ise çukur tezgâh değil, çukurlar kaldırılarak, evin tabanı üzerinde kamçılı tezgâhlar kurulmuştur.

Evlerde kullanılan çukur dokuma tezgâhının koyulacağı yerlerde özel çözümler üretme yoluna gidilerek, dokuma tezgâhlarına göre mekânlar oluşturulmaktadır. Geçmişte dokuyucular, kışın boş zamanlarında yoğun olarak kullandıkları tezgâhları, bağlarda üzüm beklerken bile, çardağın altına götürüp yaz mevsiminde dokuma işlemini sürdürmektedir. Bu tezgâhlar zamanla kamçılı diye adlandırılan, ipi çekildiğinde otomatik olarak mekiği atan ve daha pratik olan tezgâha dönüşmüştür.

Dokumalarda göz, eli belinde, koçboynuzu, bereket kurtağzı, kuş, suyolu, muska, nazarlık, bukağı, kilit, çiçek, kazayağı, karanfil başı gibi adlarla anılan motifler kullanılmaktadır. Alaca dokumalarının yoğun olarak dokunduğu dönemde satış pazarının oluşu, dokuyucuların sattıkları ürünün karşılığını almaları, aile fertlerinin her birinin dokuma ile ilgilenmelerini sağlamaktadır. Aile bireylerinin her birinin dokuma ile ilgilenmesi, dokumanın hayatlarında nedenli önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Halkın ihtiyaçları doğrultusunda kurulan kooperatifler sayesinde ise nitelikli ve kazançlı ürünler elde edilmektedir.

Belli bir zamandan sonra ise farklı iş kollarının daha cazip olması, el emeği ürünlerinin yeteri kadar maddi karşılığını alamaması daha ucuza mal edilen dokumalar şu anda Burdur'da yok denecek kadar azalmaktadır. Sadece yaşatılması için kurumlar tarafından desteklenen kurslar ayakta kalabilmektedir.

3. BURDUR İLİ'NDE TESPİT EDİLEN MEKİKLİ DOKUMA ÖRNEKLERİ

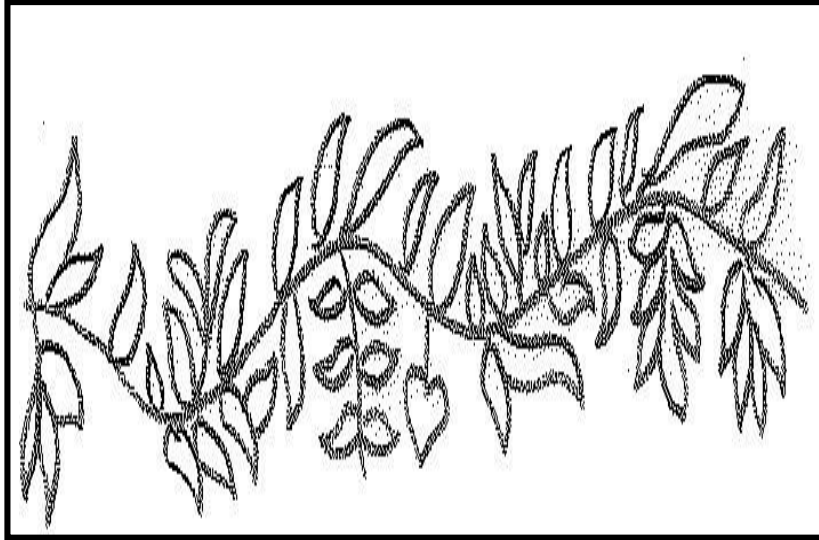
3.1. Burdur Merkez Ve İlçelerde Tespit Edilen Mekikli Dokuma Örnekleri

Alan araştırması sonucunda Burdur merkez, Burdur'a bağlı Ağlasun, Çeltikçi ilçesi Güvenli köyü, Gölhisar ilçesi İbecik köyü, Aziziye ve Ulupınar köyünde mekikli dokuma örneklerine ulaşılmıştır. Bu dokumalar tespit edildiği ilçe ve köylere göre ayrı ayrı ele alınmıştır.

3.1.1. Burdur Merkezde Tespit Edilen Mekikli Dokuma Örnekleri

Şekil 1. Damat Kuşağı (Hız, 23.05.2013).

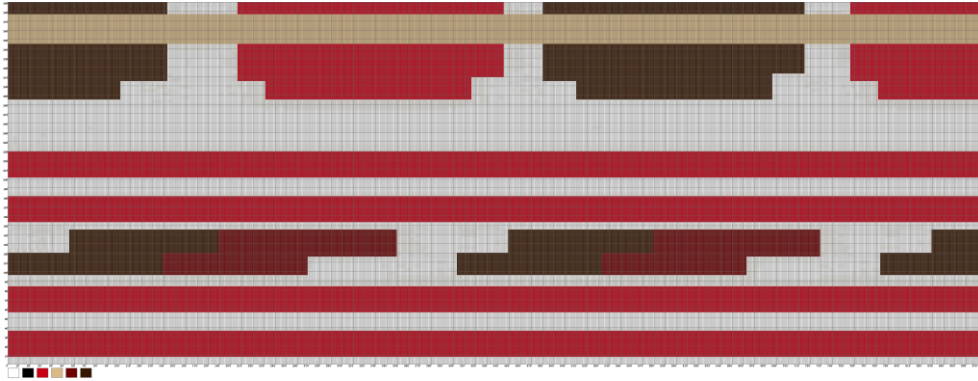

Şekil 2. Damat Kuşağı Desen Şematik Çizimi.

Bulunduğu Yer	: Burdur merkez
Yılı	: 1934
Türü	: Pamuklu dokuma
Yapılış Amacı	: Damat kuşağı
Durumu	: Sağlam
Boyutları	
En	: 27 cm
Boy	: 160 cm
Çözü Sıklığı (1cm)	: 17
Atkı Sıklığı (1cm)	: 24
Yörede verilen ismi	: Damat kuşağı
Atkıda	: Pamuk ipliği
Çözgüde	: Pamuk ipliği
Desende kullanılan teknik	: Türk işi işleme tekniği
Kullanılan motifler	: Stilize çiçek ve yaprak
Kullanılan renkler	: Yağ yeşili, lacivert, krem
Dokumanın özellikleri	: Damat kuşağı bez ayağı tekniği ile dokunmuştur. Dokumada bez üzerine sarma tekniği ile bitkisel bezeme tarzında işleme yapılmıştır. Kuşağın iki kısa kenarın dada aynı işleme bulunmaktadır.

Şekil 3. Burdur Orhanlı Peşkeri (Hız, 20.04.2013).

Şekil 4. Burdur Orhanlı Peşkeri Ned Graphics Programında Hazırlanan Desen Çizimi.

Bulunduğu Yer	: Burdur merkez
Yılı	: 1934
Türü	: Pamuklu dokuma
Yapılış Amacı	: El kurulama bezi
Durumu	: Sağlam
Boyutları	

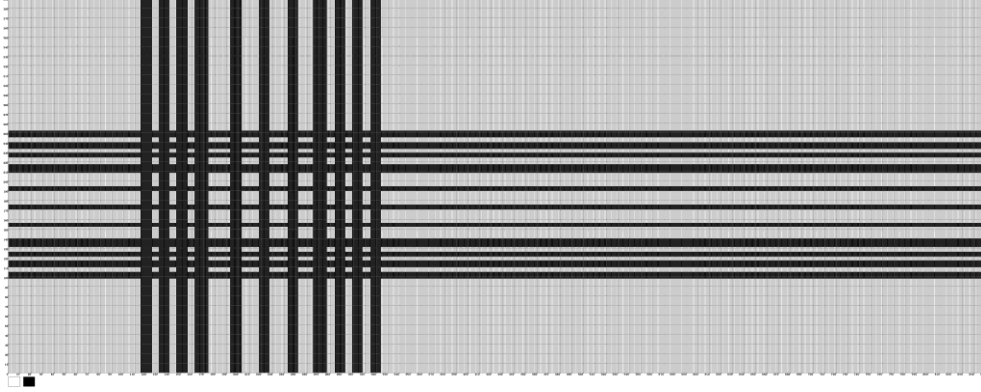
En	: 41 cm
Boy	: 73 cm
Çözü Sıklığı (1 cm)	: 19
Atkı Sıklığı (1cm)	: 24
Yörede Verilen İsmi	: Orhanlı peşkiri
Atkıda	: Pamuk İpliği
Çözgüde	: Pamuk İpliği
Dokumada Kullanılan Teknik	: Bez ayağı (1/1)
Kullanılan Motifler	: Motifsiz
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Sarı, lacivert, kırmızı
Çözgüde	: Ham pamuk rengi

Kompozisyon : Pamuklu dokumaya beyaz renkli iplikle düz dokuma yapılarak başlanmıştır. Bazı kilim desenleri kullanılarak dikdörtgen ebatlı dokumanın kısa her iki kenarına motifler belirli bir düzene göre farklı renkte ip kullanılarak yerleştirilmiştir. Dokumanın saçakları ise yörede ponpon diye adlandırılan saçak bağlama tekniği ile bağlanarak tamamlanmıştır.

Şekil 5. Burdur Hacı Veli Peşkiri (Hız, 23.05.2013).

Şekil 6. Burdur Hacı Veli Peşkiri Ned Graphics Programında Hazırlanan Desen Çizimi.

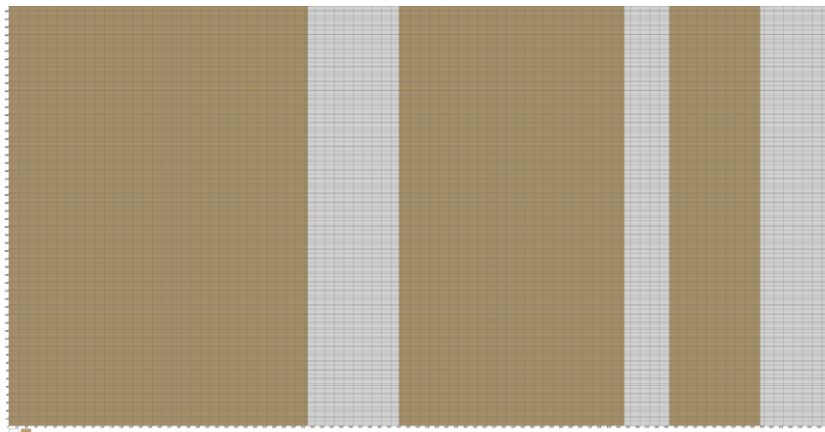
Bulunduğu Yer	: Burdur merkez
Yılı	: 1940
Türü	: Pamuklu dokuma
Yapılış Amacı	: Sofrada dize koyulan mendil
Durumu	: Sağlam
Boyutları	
En	: 37 cm
Boy	: 71 cm
Çözü Sıklığı (1 cm)	: 21
Atkı Sıklığı (1cm)	: 24
Yörede Verilen İsmi	: Hacıveli peşkiri
Atkıda	: Pamuk ipliği
Çözgüde	: Pamuk ipliği
Desende Kullanılan Teknik	: Bordürlerinde enine ve boyuna bantlar
Kullanılan Motifler	: Motifsiz
Kullanılan Renkler	Atkıda: Beyaz, mavi Çözgüde: Beyaz, mavi

Kompozisyon: Haciveli peşkiri çözgüsünde beyaz ve mavi renkli ipliklerin belirli aralarla yerleştirilmesiyle dikey çizgiler, atkısında beyaz ve mavi ipliklerle yatay çizgiler oluşturmuştur. Bu çizgilerin birbirleriyle kesişmesi sonucu farklı büyüklükte geometrik bezeme tarzında “kare ve dikdörtgen” motifleri ekose görünümü meydana getirmiştir.

3.1.2. Gölhisar İlçesi İbecik Köyünde Tespit Edilen Mekikli Dokuma Örneği

Şekil 7. İhram Örneği (Hız, 03.04.2013).

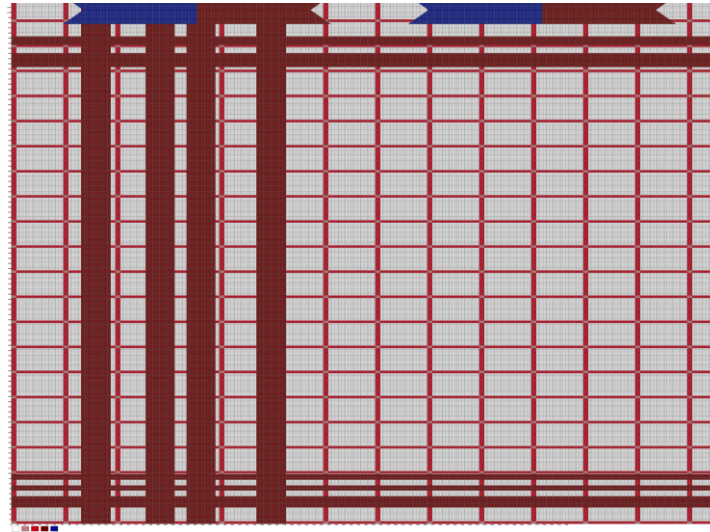
Şekil 8. İhram Örneği Ned Graphics Programında Hazırlanan Desen Çizimi.

Bulunduğu Yer	: İbecik Köyü, Beyhan Konuk'un evi
Yılı	: 1950
Türü	: Yünlü dokuma
Kullanım Amacı	: Yer yaygısı
Durumu	: Az yıpranmış
Boyutları	
En	: 1.50 cm
Boy	: 1.94 cm
Çözü Sıklığı (1 cm)	: 7
Atkı Sıklığı (1 cm)	: 8
Yörede Verilen İsmi	: İhram
Atkıda	: Yün ve pamuk
Çözgüde	: Pamuk
Dokuma Tekniği	: 1/1 Bez ayağı
Desende Kullanılan Teknik	: Boyuna çizgili
Kullanılan Motifler	: Motifsiz
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Sarı, beyaz
Çözgüde	: Beyaz

Kompozisyon: İhram dokunurken kullanılan yünler kirmanla eğrilip, doğal boyalar kullanılarak elde edilen atkı ipiyle dokunmuştur. Sarı rengi yörede sütleğen diye adlandırılan bitkiden yararlanılarak doğal ve geleneksel yollarla boyanmıştır. Dokumanın ebadı belirlenirken, karış ile belirlenmektedir.

3.1.3.Burdur İli Ulupınar Köyünde Tespit Edilen Mekikli Dokuma Örnekleri

Şekil 8. Baş Örtüsü (Hız, 15.05.2013).

Şekil 9. Baş Örtüsü Ned Graphics Programında Hazırlanan Desen Çizimi.

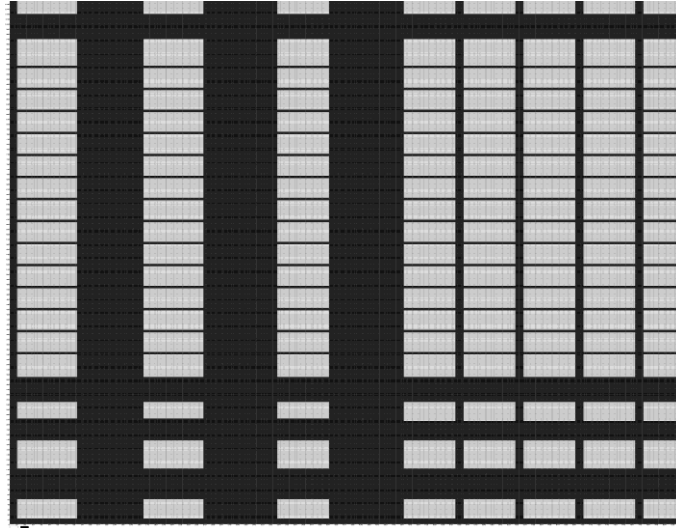
Bulunduğu Yer	: Burdur Ulupınar köyü
Yılı	: 1950
Türü	: Pamuklu dokuma kumaş
Yapılış Amacı	: Baş örtüsü

Durumu	: Sağlam
Boyutları	
En	: 107 cm
Boy	: 160 cm
Çözü sıklığı (1 cm)	: 19
Atkı sıklığı (1 cm)	: 18
Yörede Verilen İsmi	: Başörtüsü
Atkıda	: Pamuk ipliği
Çözgüde	: Pamuk ipliği
Desende Kullanılan Teknik	: Çözgüden desenli
Kullanılan Motifler	: Motifsiz
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Kırmızı, beyaz, mavi
Çözgüde	: Kırmızı, beyaz

Kompozisyon: Başörtüsünün çözgüsünde beyaz ve kırmızı renkteki pamuk ipliklerinin, belirli aralarla yatay ve dikey çizgilerin birbiriyle kesişmesiyle oluşturulmuştur. Bu çizgiler farklı büyüklükte geometrik bezeme tarzında kare ve dikdörtgen motiflerle ekose görünüm oluşturmuştur. Başörtüsü eni dar boyu uzun iki dokuma parçasının birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Birleştirme ajur tekniği ile yapılmıştır. Dokumanın saçakları kırmızı, beyaz çözgü iplerinin büküm verilmesiyle oluşturulmuştur.

Şekil 10. Sofra Mendili (Hız, 15.05.2013).

Şekil 11. Sofra Mendili Ned Graphics Programında Hazırlanan Desen Çizimi.

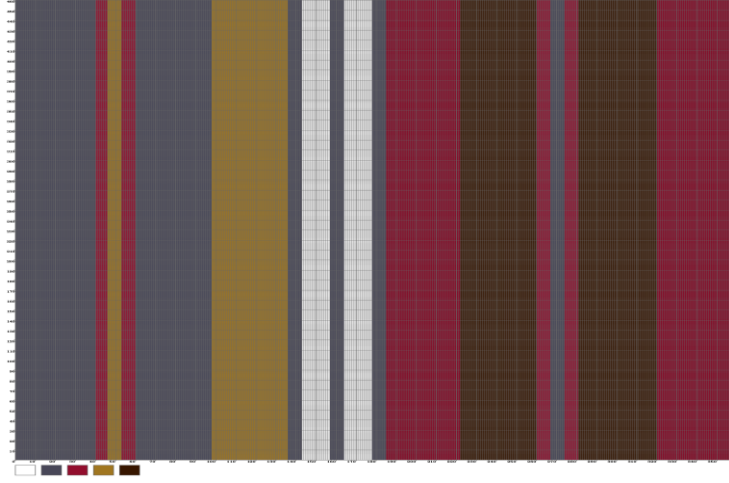
Bulunduğu Yer	: Burdur
Yılı	: 1950
Türü	: Pamuklu dokuma
Yapılış Amacı	: Sofra örtüsü
Durumu	: Az yıpranmış
Boyutları	
En	: 110 cm

Boy	: 164 cm
Çözü sıklığı (1 cm)	: 19
Atkı sıklığı (1 cm)	: 20
Yörede Verilen İsmi	: Sofra mendili
Atkıda	: Pamuk ipliği
Çözgüde	: Pamuk ipliği
Desende Kullanılan Teknik	: Ekose (Atkıdan ve çözgüden desenli)
Kullanılan motifler	: Motifsiz
Kullanılan renkler	
Atkıda	: Mavi, beyaz
Çözgüde	: Mavi, beyaz

Kompozisyon: Sofra mendilinin çözgüsü beyaz ve mavi renk iplerle, bez ayağı tekniği kullanılarak dokunmuştur. Dokumanın boyunda düz çizgi motifi olan sekiz tane kalın motif dokunmuş. Aralarda da ince çizgiler oluşturulmuştur. Geometrik motiflerin birbirleriyle kesişmesiyle kare ve dikdörtgen motifler oluşmuştur. Dokuma sofras mendili olarak kullanılmış ve bütün olarak dokunmuştur.

Şekil 12. Yastık (Hız, 15.05.2013).

Şekil 13. Yastık Ned Graphics Programında Hazırlanan Desen Çizimi.

Bulunduğu Yer	: Burdur Ulupınar köyü
Yılı	: 1940
Türü	: Yünlü dokuma
Yapılış Amacı	: Yastık
Durumu	: Sağlam
Boyutları	
En	: 40 cm
Boy	: 92 cm
Çözümlü sıklığı (1 cm)	: 9
Atkı sıklığı (1 cm)	: 10
Yörede Verilen İsmi	: Yastık
Atkıda	: Yün ipliği
Çözgüde	: Pamuk ipliği
Desende Kullanılan Teknik	: Enine çizgili
Kullanılan Motifler	: Motifsiz
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Kırmızı, beyaz, yeşil, sarı, siyah,

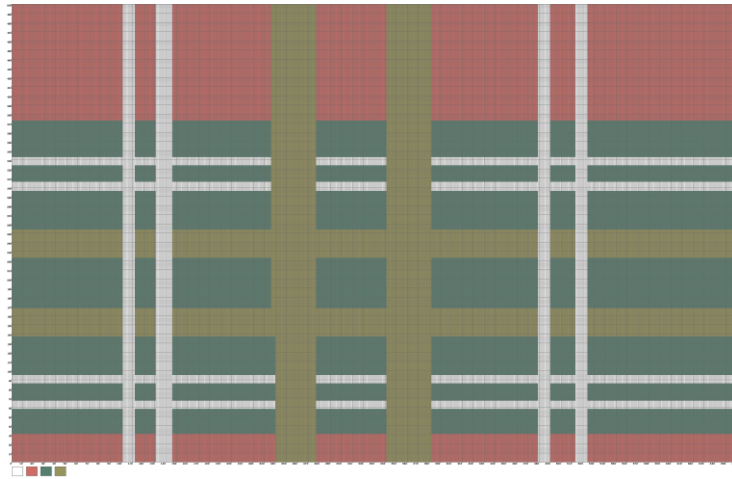
Çözgüde

: Lacivert

Kompozisyon: Yastığın çözgü ipleri pamuk, atkı ipleri ise yün iplerle dokunmuştur. Yün iplerini bazıları geleneksel doğal boyama teknikleriyle bazıları ise yörede yün boyası diye adlandırılan boyar maddelerle boyamıştır. Yörede sarı rengi karahan dikenini olarak bilinen bitkiyle, kahverengi ise ceviz kabuğu kullanılarak boyanmıştır.

Şekil 14. Döşek (Hız, 15.05.2013).

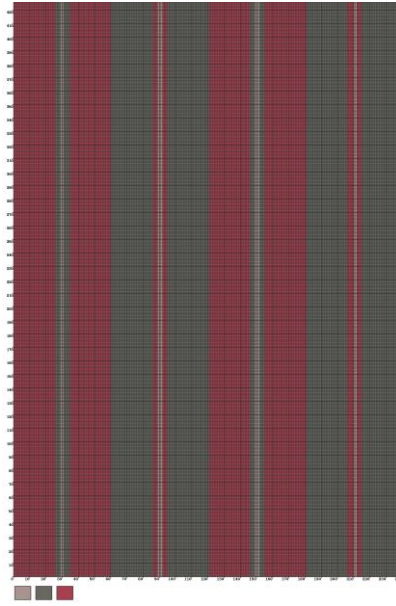
Şekil 15. Döşek Ned Graphics Programında Hazırlanan Desen Çizimi.

Bulunduğu Yer	: Burdur Ulupınar Köyü
Yılı	: 1950
Türü	: Yünlü Dokuma
Yapılış Amacı	: Döşek
Durumu	: Yıpranmış
Boyutları	
En	: 100 cm
Boy	: 184 cm
Çözü sıklığı (1 cm)	: 10
Atkı sıklığı (1 cm)	: 11
Yörede Verilen İsmi	: Döşek
Dokuma tekniği	: 1/1 Bez ayağı
Atkıda	: Yün ipliği
Çözgüde	: Yün ipliği
Desende Kullanılan Teknik	: Ekose (Atkıdan ve çözgüden desenli)
Kullanılan Motifler	: Motifsiz
Kullanılan Renkler	
Atkıda	: Yeşil, sarı, kırmızı
Çözgüde	: Beyaz

Kompozisyon: Döşegin çözgüsünde gri yün ip kullanılmıştır. Dokumada gri ve renkli yün ipliklerin belirli aralarla yerleştirilmesiyle dikey çizgiler, dokumanın atkısında sarı, kahverengi, yeşil beyaz ve kırmızı tonlarından oluşan renkli ipliklerle yatay çizgiler oluşturulmuştur. Bu çizgilerin birbirleriyle kesişmesiyle farklı büyüklükte geometrik bezeme kare, dikdörtgen, tarzı motifler ekose görünümü meydana getirmiştir. Dokuma bez ayağı tekniği ile dokunmuştur.

Şekil 16. Yolluk (Hız, 03.04.2013).

Şekil 17. Yolluk Ned Graphics Programında Hazırlanan Desen Çizimi.

Bulunduğu Yer	: Burdur Ulupınar Köyü
Yılı	: 1960
Türü	: Yer yaygısı
Yapılış Amacı	: Yolluk

Durumu	: Sağlam
Boyutları	
En	: 60cm
Boy	: 340 cm
Çözü sıklığı (1 cm)	: 4
Atkı sıklığı (1 cm)	: 5
Yörede verilen ismi	: Yolluk
Atkıda	: Yün ipliği
Çözgüde	: Pamuk ipliği,
Desende kullanılan teknik	: Eninden çizgili
Kullanılan motifler	: Motifsiz
Kullanılan renkler	
Atkıda	: Siyah, kırmızı
Çözgüde	: Beyaz

Kompozisyon: Yolluk dokunurken çözgü ipi olarak beyaz pamuk halı ipi kullanılmıştır. Atkıda kırmızı, gri yün atkı ipleri kullanılmıştır. Gri renkli iki kalın çizgiden sonra ince çizgiler tekrarlanarak dokunmuştur. Geometrik bezeme tarzı olan 'düz çizgi' motifi belirli aralarla dokunmuştur. Eni 60 boyu 340 cm bez ayağı tekniğiyle dokunan iki parçanın yan yana birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

3.1.4.Çeltikli İesi Güvenli Köyünde Tespit Edilen Mekikli Dokuma Örneği

Şekil 18. Dokuma Kuşak (Hız, 04.02.2014).

Bulunduğu Yer	: Burdur Güvenli köyü Keziban Ulusoy'un evi
Yılı	: 1973
Türü	: Yünlü dokuma
Yapılış Amacı	: Kuşak
Durumu	: Sağlam
Boyutları	
En	: 20 cm
Boy	: 150 cm
Çözüğü Sıklığı (1 cm)	: Sıklık 16
Atkı Sıklığı (1 cm)	: Sıklık
Yörede Verilen İsmi	: Kuşak
Atkıda	: Yün İpliği
Çözügüde	: Yün İpliği
Desende kullanılan teknik	: Dimi Tekniği, 2/2 Z

Kullanılan Motifler : Motifsiz

Kullanılan Renkler

Atkıda : Doğal yün

Çözüde : Doğal yün

Kompozisyon: Kuşak dimi tekniği ile dokunmuştur. Yün doğal rengiyle kullanılmıştır. Kenarları üçgen şeklinde kıvrılıp, ucuna kumaştan kuşağı bağlamak için parça kıvrılıp takılmıştır. Yörede eğirilip dokuyucuya verilen ipler istenilen şekilde dokunup, dikilerek teslim edilmektedir. Kuşağın ağır işlerde ve soğuktan beli koruduğu düşünülmektedir.

3.1.5.Burdur İli Aziziye Köyünde Tespit Edilen Mekikli Dokuma Örneği

Şekil 19. Kuşak (Hız, 25.04.2014).

Bulunduğu Yer	: Burdur Aziziye Köyü
Yılı	: 1964
Türü	: Yünlü dokuma
Yapılış Amacı	: Bel kuşağı
Durumu	: Sağlam
Boyutları	
En	: 19 cm
Boy	: 142cm
Çözümlü sıklığı (1 cm)	: Sıklık 9
Atkı sıklığı (1 cm)	: Sıklık 11
Yörede verilen ismi	: Kuşak
Atkıda	: Yün ipliği
Çözgüde	: Yün ipliği
Desende kullanılan teknik	: Bez ayağı
Kullanılan motifler	: Motifsiz
Kullanılan renkler	
Atkıda	: Doğal yün rengi
Çözgüde	: Doğal yün rengi

Kompozisyon: Kuşak bez ayağı tekniği ile dokunmuştur. Yün doğal rengiyle kullanılmıştır. Kenarları üçgen şeklinde kıvrılıp, ucuna örülmüş ipten kuşağı bağlamak için ip takılmıştır. Yörede eğirilip dokuyucuya verilen ipler istenilen şekilde dokunup, dikilerek teslim edilmektedir. Yörede kuşağın ağır işlerde ve soğuktan beli koruduğu düşünülmektedir.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Burdur halkının hayatlarının her anında yanında olan dokuma tezgâhları günümüzde artık evlerde hiç kalmamıştır. Evlerde dokuma yapılmadığı için, Burdur evlerinin odalarındaki

tezgâhlara özel açılan çukurluklar kapatılarak artık başka amaçla kullanılmaktadır. Sadece destekli atölyeler istihdam sağlayabilmektedir. Günümüzde atölye dokumalarında isteğe göre farklı renk atkı ve çözgü ipleri kullanılmaktadır. Yöreye özgü menevrek, çakşır, aba ve kuşak gibi dokumalar dokunurken hayvancılıkla uğraşan yöre halkı ipliklerini kendisi hazırlayıp doğal geleneksel yöntemlere göre renklendirerek ihtiyacına göre dokumalar üretmiştir. Yün ürünlerinin diğer dokuma ürünlerine göre daha çabuk yıpranması sonucu yörede sadece kuşaklara rastlanmaktadır. Bunlar halen kullanıldığı için sağlamdır. Bu ürünlerde yüzde yüz koyun yünü kullanılmıştır.

Göhlisar'a bağlı İbecik köyünde ise geleneksel değerlerini yaşatmaya çalışan köy kadınları dokuma üretmeye devam etmektedir. Devam etmesine etken nedenlerden biri de üretilen ürünlerin günlük hayatta ve özel günlerde geleneksel olarak kullanılmaya devam edilmesidir. Geleneksel Burdur mekikli dokumalarından günümüze gelebilen özgün bir yere sahip İbecik bezi ve Burdur Alacası, hak ettiği ilgiyi tekrar kazanmalı ve yatırımlarla desteklenmelidir.

Burdur mekikli dokumalarının günümüzdeki en büyük sorunu, düşük maliyetli ve hızlı üretim avantajlarıyla üretilen diğer dokumalarla rekabet edememesidir. Mekikli dokumaların üretiminin özendirilmesi gerekmektedir. Dokuma koşullarının iyileştirilmesi ve pazar sorununun çözümlenmesi, düşük katma değer vergisi ya da hiç vergi kesilmemesi, dokuma üretecek kişi sayısını arttırılabilir. Burdur mekikli dokumaları teşvik edilerek üretilen ürünlerin karşılığı alınınca, eski tarz bu dokumalar maliyetli olacağından, iç ve dış piyasada daha ucuz benzer ürünlerle rekabet edebilmesi için tüketiciye farkının aktarılması ve bu yönde pazarlama yapılması gerekmektedir.

Burdur mekikli dokumalarının üretimi arttırılırken tüketiciyi bilinçlendirme çalışmaları düzenlenmeli, bu bilinçlendirme çalışmalarında Burdur mekikli dokumaları tüketiciye tanıtılmalıdır. Dokunan ürünler diğer dokumalara göre fiyatı yüksek olsa da el dokuması kumaşlara sahip olmanın tüketiciye avantajları anlatılmalıdır. Tüketici ürüne sahip olduğu zaman verdiği paranın karşılığını aldığını düşündüğünde ucuz ürünler yerine el emeği ürünleri tercih edecek bilinçli tüketiciler oluşacaktır. Tüketici sahip olmak istediği ürünün estetik, işlevsel özelliklerinin yanında çevreye ve sağlığına zarar vermeyecek malzemelerden üretilmesini isteyecektir. Çevre ve sağlık kriterlerini dikkate alarak üretim yapan işletmeler 'yeşil tüketicilerin' gözde firmalarıdır. Bu nedenle Burdur'da yeşil tüketicilerin talep edeceği

gözde işletmeler oluşturulmalıdır. Dokumalar, kalitesi hakkında bilgi veren kimliklerle il müze satış ofislerinde, kültürel ürünlerin satılabildiği işletmelerde yerini almalıdır.

Burdur mekikli dokumalarının pazarlama çalışmalarına daha çok önem verilerek yurt içi ve yurt dışında fuar ve festivallerde tanıtılarak yeterince reklamı yapılmalıdır. Bu çalışmalar satışın arttırılmasına yardımcı olabilir. Burdur mekikli dokumaları korunarak özel kültürel bir kimlik olarak değerlendirilmeli, kültürel kimliğin oluşturulabilmesi için yerel yönetim, devlet kuruluşları ve akademik çevrelerin katkısı istenmeli, dokuyucu kişilerin bilgi birikimi gelecek nesillere aktarılmalıdır.

Yapılan alan araştırmasında çoğunlukla evlerde ve gelecek kuşaklara aktarılması ve tanıtılmasını sağlamak amacıyla belediye tarafından desteklenerek kurulan atölyede mekikli dokumalara rastlanmıştır. Yine yapılan alan araştırmasında, geçmişe ait yörenin geleneksel giysisi olan menevrek (çakşır) dokumalarına rastlanmamıştır. Geçmişte yaygın olarak kullanılan bu giysi ile ilgili bilgiler, yöredeki yaşlı bireylerle yapılan sözlü görüşmeler sonucu elde edilmiştir. Yine "Aba tepme geleneği ve aşamaları" da sözlü görüşmelerde saptanmıştır.

Sonuç olarak, bu çalışmayla Burdur ili, ilçeleri ve köylerinde üretilen ve halen üretilmekte olan geleneksel mekikli dokumalarla ilgili alan araştırması sonucunda elde edilen verilerle Türk dokuma Kültürü literatür ile ilgili eksiklikler giderilmeye çalışılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akalın, M., (2012). **"1. Uluslararası Yöresel Bez Kongresi"**, Anka Matbaa, 139, İstanbul.
- Demiröz, Y., (2014). **"Aba Tepme Geleneği Üzerine Sözlü Görüşme"**, Yüz Yüze Röportaj, 03.04.2014.
- Erte, D., (2014). **"Alaca Dokumalarının Geçmişi ve Günümüzdeki Durumu Hakkında Sözlü Görüşme"**, Yüz Yüze Röportaj, 18.04.2014.
- Gürsoy, T., A., (2004). **Dünden Bugüne Giyim Kültürü ve Moda**, Omaş Ofset A.Ş., İstanbul.
- Konut, B., (2014). **"İbecik Dokumaları Üzerine Sözlü Görüşme"**, (Yüz Yüze Röportaj:03.04.2014).
- Meral, S., E., (2014). **"Alaca Dokumaları Üzerine Sözlü Görüşme"**, (Yüz Yüze Röportaj:18.4.2014).
- Türkoğlu, S., (2002). **Anadolu'da Giyim Kuşam**, Atılım Kâğıt Ürünleri ve Basım San. A.Ş., İstanbul.

Uysal, M., (1998). **Salnamelere Göre Burdur (1868-1914)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Isparta.